

**М.В.Деркач, магістрант, гр. ЕПМ – 12, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., доц. О.Л. Трухан
Житомирський державний технологічний університет**

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Перехід України до ринкових умов господарювання вимагають потребу вирішення завдань своєчасного забезпечення стабільної діяльності та фінансової стійкості підприємств, об'єктивними умовами яких є ліквідність і платоспроможність, що визначає реальні фінансові можливості підприємств, здатність фінансувати свою діяльність, своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання. Як свідчить практика, саме від платоспроможності залежить саме існування підприємств, адже підприємства припиняють свою діяльність здебільшого внаслідок нестачі грошових коштів, а не через недостатню рентабельність.

Платоспроможність підприємств є об'єктивним, складним та багатограним економічним явищем. Вона підвладна дії багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, має високу чутливість до різноманітних впливів і змін, що породжує високий рівень їх залежності від внутрішнього та зовнішнього середовища, непередбачуваності та випадковості. Все це надзвичайно ускладнює процес управління нею та пред'являє надзвичайно високі вимоги до його інформаційно-аналітичного забезпечення.

Одним з найважливіших критеріїв оцінки фінансового стану підприємства є його платоспроможність, під якою розуміється готовність відшкодувати кредиторську заборгованість при настанні термінів платежу поточними надходженнями грошових коштів. Інакше кажучи, підприємство вважається платоспроможним, коли воно в стані виконати свої короткострокові зобов'язання, реалізуючи поточні активи. Аналіз платоспроможності, який здійснюється на основі даних бухгалтерського балансу, необхідний не тільки для підприємства з метою оцінки і прогнозування фінансової діяльності, але і для зовнішніх інвесторів (наприклад, банків).

Платоспроможність підприємств є одним із найбільш вживаним поняттям фінансової науки і найбільш популярними об'єктами фінансового аналізу й управління. Проте, ще не сформувалось єдиного підходу щодо визначення поняття платоспроможності підприємств, а також організації і методики їх аналізу, який би відповідав об'єктивній економічній сутності даного явища, забезпечував отримання об'єктивної, точної та достовірної інформацію про них та забезпечував розробку і прийняття оптимальних управлінських рішень.

Головна мета аналізу платоспроможності - своєчасно виявляти і усувати недоліки у фінансовій діяльності і знаходити резерви покращення фінансових можливостей підприємства. При цьому необхідно вирішувати наступні завдання:

1. На основі вивчення причинно-наслідкового взаємозв'язку між різними показниками виробничої, комерційної і фінансової діяльності дати оцінку виконання плану по надходженню фінансових ресурсів і їх використанню з позиції покращення платоспроможності.
2. Прогнозування можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності і наявності власних і позикових ресурсів.
3. Розробка конкретних заходів, спрямованих на більш ефективне використання фінансових ресурсів.

Мета внутрішнього аналізу - встановити планомірне надходження грошових коштів і розмістити власні і позикові кошти таким чином, щоб забезпечити нормальне функціонування підприємства, отримання максимального прибутку і виключення банкрутства.

Зовнішній аналіз здійснюється інвесторами, постачальниками матеріальних і фінансових ресурсів, контролюючими органами на основі інформації, що публікується звітності. Його мета - встановити можливість вигідно вкласти кошти, щоб забезпечити максимум прибутку і виключити ризик втрати.

Оцінка ліквідності та платоспроможності передбачає розрахунок певної кількості показників для оцінки фінансового стану підприємства. Навіть серед нормативних документів існують деякі неузгодження щодо розрахунку тих чи інших показників, повноти проведення та використання набору елементів, які потрібні для аналізу.

Очікувана (перспективна) платоспроможність визначається на конкретну майбутню дату шляхом порівняння суми його платіжних засобів з терміновими (першочерговими) зобов'язаннями підприємства на цю дату.

Вивчення світового досвіду в цій галузі дозволило виділити основні методичні підходи до оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства.

Метод коефіцієнтів базується на визначенні коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності і їх подальшому аналізу який може проводитись таким чином:

- а) порівняння із встановленими нормативами (нормативний метод);
- б) порівняння коефіцієнтів певного підприємства з аналогічними показниками інших підприємств цієї ж галузі (порівняльний аналіз);
- в) порівняння коефіцієнтів певного підприємства з аналогічними показниками форм – провідних у даній галузі;

Метод коефіцієнтів простий у використанні не потребує спеціального інформаційного забезпечення, але має значні недоліки:

1. Оціночні коефіцієнти надають аналітику статичну інформацію (на певну дату) про ліквідність платоспроможність підприємства і таким чином, об'єктивність аналізу падає.

2. Інфляція дуже перекручує дані балансових звітів, що також негативно впливає на ступінь об'єктивності аналізу.

Методи дискримінантних показників ліквідності платоспроможності полягають у тому, щоб на базі низки коефіцієнтів оцінити синтетичним чином фінансову ситуацію на підприємстві з точки зору його життєздатності та безперервності господарської діяльності у короткостроковому періоді.

Коефіцієнти даного методу отримують в результаті дослідження згідно з технікою дискримінантного аналізу, а саме:

- а) Порівнюються за певний період на основі низки коефіцієнтів дві вибірки;
- б) Підприємств, побудовані за обсягом та/або видом діяльності, одна з яких містить підприємства, що мають труднощі з платежами, а інша включає тільки –здорові підприємства;
- в) відбираються за допомогою різноманітних статистичних тестів коефіцієнти, що дозволяють визначити краще підприємство, представлене в одній з двох вибірок;
- г) розробляється за допомогою прийомів дискримінантного аналізу лінійна комбінація з визначальних коефіцієнтів.

Для України використання аналогічних показників на сьогоднішній день неможливе з причини їх відсутності. Для їх розробки необхідно проводити спеціальне дослідження на галузевому рівні, зібрати обширу статистичну базу, що в наших умовах досить складно, а якщо можливо, то потребує значних витрат з боку підприємства.

Дослідження активів та пасивів потягає у вивченні їх обсягів і структури, визначення основних джерел формування активів та зобов'язань, порівняння за обсягами та часом, тобто вивчення їх збалансованості. Цей метод ґрунтується на побудові платіжного балансу підприємства.

Дослідження активів та пасивів, а також метод коефіцієнтів широко використовується у світовій практиці, оскільки, не потребує значних затрат на дослідження оцінки рівня ліквідності та платоспроможності (кредитоспроможності) компанії.

Виходячи з цього, постає необхідність у виділенні з існуючих показників, тих, які всебічно характеризують фінансовий стан, його динаміку та зміни в структурі як майна, так і зобов'язань.

Отже, у сучасних умовах головними завданнями розвитку економіки є підвищення ефективності виробництва, а також заняття стійких позицій підприємства на внутрішньому і міжнародному ринках. Для здійснення ефективної діяльності будь-якому підприємству необхідно проводити аналіз своєї діяльності в динаміці за кілька років, щоб була можливість виявити недоліки своєї роботи та вжити заходів щодо їх ліквідації. Платоспроможність та фінансова стійкість є найважливішими характеристиками фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю в залученні інвестицій, в отриманні кредитів, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів.